

2 मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगस्य संगठित-अपराधस्य च निवारणाय सर्वकारः एसटीएफ-सङ्घटनं करिष्यति सर्वकारः

3 जनवरी 18-19 दिनाङ्कयोः भविता संस्कृतभारती-देहलीप्रान्तस्य प्रान्तसम्मेलनम्

4 राष्ट्रपतनस्य आरम्भः राष्ट्रसंस्कृतेः पतनेन भवति - डॉ. प्रकाशचन्द्रजागीं

देशाय त्रीणि नवीनयुद्धपोतानि प्राप्तानि

भारतदेशः विस्तारवादी नास्ति, अपितु विकासस्य भावनया कार्यं करोति-प्रधानमन्त्री

हिमसंस्कृतवार्ताः। मुंबय्यां 'नौसेना-डॉकयार्ड' इत्यत्र त्रयाणां अग्रिमपंक्तेः नौसैनिक-युद्ध-पोतानां आईएनएस सूरत-आईएनएस नीलगिरी- आईएनएस वाघशीर इत्येतेषाञ्च राष्ट्राय प्रदानानन्तरं तत्रस्थितं जनसमूहं सम्बोधयन्नासीत् प्रधानमन्त्री उक्तवान् यत् भारतदेशः विस्तारवादी नास्ति, अपितु विकासस्य भावनया कार्यं करोति। तेनोक्तं यत् भारतेन सर्वदेव हि अनावृत-सुरक्षित-समावेशिन्-समुद्रस्य च हिंद-प्रशांत-क्षेत्रस्य समर्थनं विहितमस्ति। श्रीमोदी भारतस्य सागरीयस्थितिः, नौसेनायाः

गौरवकरम् ऐतिहास्य, आत्मनिर्भर-भारताभियानाय दिवसोऽयं विशेषमहत्वयुतमस्तीति ब्रूवन् अवाचत यत् छत्रपति शिवाजी महाराजवर्येण भारते नौसेनायै एका नूतना शक्तिः नवीना च दृष्टिः प्रदत्ता। प्रधानमन्त्रिणा विषयेऽस्मिन्नपि बलं दत्तं यत् विषयोऽयं गर्वानुभूतेः अस्ति यत् त्रयाणां अग्रिमपङ्क्तिनां सेनानाम् आधारस्थलानि भारते एव निर्मितानि सन्ति, सहेव हि तेन सर्वेभ्यः हितधारकेभ्यः वर्धापनानि अपि प्रदत्तानि। प्रधानमन्त्रिणा एतदपि उक्तं यत् यदा देशानां विकासस्य चर्चा जाता,

तदा भारतेन सागरक्षेत्रे सुरक्षाविकासयोः मूलमन्त्रः प्रस्तुतः। प्रधानमन्त्रिणा अग्रे उक्तं यत् भारतदेशः हिन्दमहासागर-क्षेत्रे सर्वप्रथमतया प्रतिक्रिया दातुं देशत्वेन समुद्रतः। प्रधानमन्त्रिणा 'मेक इन इंडिया' इत्याभियानम् अग्रे नयनाय अपि सशस्त्रबलानि वर्धापितानि। तेन विषयेऽस्मिन्नपि प्रकाशः पातितः यत् भारतस्य रक्षोत्पादनम् सपादलक्षकोटितीधिकरूप्यकाणां सञ्जातमस्ति, देशश्च शताधिकेभ्यः राष्ट्रेभ्यः रक्षोपकरणानि निर्यातयन्नस्ति। रक्षामंत्री राजनाथ सिंहः उक्तवान् यत् वर्षोऽयं रक्षाक्षेत्राय 'परिष्काराणां वर्षो वर्तते' वर्षान्तं यावत् रक्षाक्षेत्रम् अनेकान् परिष्कारान् स्वीकरिष्यति च। महाराष्ट्रस्य राज्यपालः सी.पी. राधाकृष्णन्वर्यः महाराष्ट्रस्य मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीसः अन्ये च गणमान्यजनाः अवसरंऽस्मिन् समुपस्थिताः आसन्।

सुभाषितम्
मृगाः मृगैः संगमुपव्रजन्ति,
गावश्च गोभिस्तुरंगास्तुरंगैः।
मूर्खाश्च मूर्खैः सुधयः सुधीभिः,
समानशीलव्यसनेषु सख्यम्॥
हिन्द्यर्थः- हिरण हिरण का अनुरण करता है, गाय गाय का अनुरण करती है, घोड़ा घोड़े का अनुरण करता है, मूर्ख मूर्ख का अनुरण करता है और बुद्धिमान बुद्धिमान का अनुरण करता है। मित्रता समान गुण और स्वभाव वालों में ही होती है।

प्रतिदिनं नवीनतमं हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं 7876636263 Whatsapp संख्या मध्ये नमो नमः लिखन्तु

To get the latest himsanskritvartah Daily Sanskrit Newspaper every day, write Hello on 7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम् जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

सघननीहारस्य कारणेन दिल्ली- एनसीआर
क्षेत्राय नारङ्गवारिणीकी सञ्ज्ञेताना हिमसंस्कृतवार्ताः। भारतीय-ऋतु-विज्ञान-विभागेन (IMD) इत्यनेन अनेकस्थानेषु आत्यन्तिकरूपेण सघननीहारस्य कारणेन दिल्ली-एनसीआर इति क्षेत्राय नारङ्गवारिणीकी सञ्ज्ञेताना प्रसारितास्ति। दिल्लीयम् गतदिने प्रातः नववादेन दृश्यता शून्यपरीमितं आसीत्। भारतीयरेलवे विभागानुसारेण दिल्ली-नगरं प्रति गच्छन्ति षड्-विंशतिः रेलयानानि चतुहर्षोरापर्यन्तं विलम्बेन प्रचलन्ति। तेषु गोरखधामएक्सप्रेस्, संपर्कक्रांतिएक्सप्रेस्, श्रमशक्तिएक्सप्रेस्, महाबोधी एक्सप्रेस्, अयोध्याएक्सप्रेस्, तेलंगानाएक्सप्रेस्, गोंडवानाएक्सप्रेस् चेत्येतानि सम्मिलितानि सन्ति। इदानीं राष्ट्रिय-राजधान्यां इन्दिरागान्धि-अन्ताराष्ट्रियविमानपत्तने न्यूनदृश्यतायाः कारणेन अनेकानि विमानयानानि अपि विलम्बेन प्रचलन्तीति सूचना आस्ति।

सिमकार्डतन्त्रांशस्य संयोजनार्थम् आधारधारितं बायोमेट्रिक-सत्यापनस्य अनिवार्यता

हिमसंस्कृतवार्ताः। प्रधानमन्त्रिकार्यालयेन दूरसंचारविभागाय (DoT) महत्त्वपूर्णनिर्देशः अधिसूचितः। तदनुसारं अधुना सर्वेषां नूतनानां सिमकार्डसंयोजनानां कृते आधारधारितं बायोमेट्रिकसत्यापनं अनिवार्यं कृतम् अस्ति। अवैधप्रपत्रैः प्राप्तस्य मोबाईलसंपर्कस्य वर्धमानं दुरुपयोगं निवारयितुं एतत् पगम् अस्ति। अवैधसिमकार्डतन्त्रांशाः अवैधप्रपत्रैः क्रियन्ते स्म येषाम् अनुचितोपयोगः भवति स्म। प्रतिवेदानुसारं पूर्वम् उपयोक्तारः नूतनं मोबाईल-संयोजनं प्राप्तुं मतदाता-परिचयः वा पासपोर्ट-इत्यादीनां कस्यापि सर्वकारीय-परिचयस्य उपयोगं कर्तुं शक्नुवन्ति स्म। परन्तु अधुना नूतनस्य सिमकार्डतन्त्रांशस्य सक्रियीकरणाय आधारद्वारा बायोमेट्रिकसत्यापनस्य आवश्यकता वर्तते। विक्रेतारः अस्य नियमस्य अनुपालनं विना सिमकार्डं विक्रेतुं न शक्नुवन्ति। दूरसंचारक्षेत्रस्य समीक्षासमागमानन्तरम् एषः निर्णयः कृतः अस्ति। वित्तीयभ्रष्टाचारस्य प्रकरणेषु अवैधसिमकार्डं इत्यस्य भूमिका भवति इति प्रकाशितम्। अन्वेषणे एतादृशाः प्रसङ्गाः प्रकाशिताः यत्र एकस्मिन् उपकरणे बहुविधाः सिमकार्डाः सम्बद्धाः आसन्, येन दूरसंचारनियमानाम् उल्लङ्घनं भवति स्म, साइबर-अपराधस्य प्रचारः च भवति स्म।

महाकुम्भस्नानम्-पञ्चदशलक्षाधिकानां वैदेशिक श्रद्धालूनां पवित्र स्नानस्य सम्भावना अस्ति

हिमसंस्कृतवार्ताः। दशराष्ट्रेभ्यः आगतानाम् एकविंशतिः श्रद्धालूनां दलमेकम् अद्य प्रयागराजस्थे त्रिवेणीसङ्गमस्थले पवित्र-महाकुम्भवासरे पवित्रावगाहनं विधास्यति। अवसरंऽस्मिन् पञ्चदशलक्षाधिकानां वैदेशिक श्रद्धालूनां पवित्र स्नानस्य सम्भावना अस्ति।

जर्मनदेशीयाः प्रौद्योगिनः वस्रोद्योगे भारतदेशे विनिवेशं कुर्युः-वस्रोद्योगमन्त्री गिरिराजसिंहः

हिमसंस्कृतवार्ताः। वस्रोद्योगमन्त्री गिरिराजसिंहः "मेक-इन-इण्डिया" इति अभियानं सिद्धरणनीतित्वेन आरंभितवान्। यद्धि भारतदेशं एकस्मिन् प्रतिस्पर्धि - विनिर्माण केन्द्रस्य रूपेण प्रादुर्भवेन सहकरमस्ति। मन्त्रीवर्यः जर्मनीदेशे चलायमानायां विपण्यां भारतशिबिरस्य उद्घाटन-प्रसङ्गे भाषमाणः आसीत्। तेन एतदपि प्रोक्तं यत् जर्मनदेशीयाः प्रौद्योगिनः भारतदेशे विनिवेशं कुर्वन्ति चेत् एतत् उभाभ्यां राष्ट्राभ्यां स्वस्तिकरं भविष्यतीति।

नवदेहल्यां काङ्ग्रेसदलस्य नूतनमुख्यालयस्य उद्घाटनं जातम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। काङ्ग्रेसदलाध्यक्षः मल्लिकार्जुन खर्गे काङ्ग्रेस संसदीय दलस्य अध्यक्ष सोनिया गांधी च नवदिल्ल्यां दलस्य नूतनमुख्यालयस्य 'इन्दिरा भवन' इत्यस्य उद्घाटनं कृतवन्तौ। लोकसभायाः विपक्षनेता राहुलगान्धी, सांसदः प्रियंका गांधी वाड़ा, दलस्य महासचिवः केसी वेणुगोपालः, अन्ये च वरिष्ठनेतारः अपि अवसरंऽस्मिन् उपस्थिताः आसन्। अस्मिन् अवसरे प्रवदन् श्रीखर्गे अवदत् यत् दलस्य नूतनः मुख्यालयः भारतीयराष्ट्रियकाङ्ग्रेसदलस्य चत्वारिंशदधिकैकशतवर्षयस्य गौरवपूर्णम् इतिहासस्य प्रतीकम् अस्तीति।

मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगस्य संगठित-अपराधस्य च निवारणाय सर्वकारः एसटीएफ-सङ्घटनं करिष्यति सर्वकारः

हिमसंस्कृतवार्ता: -शिमला। हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगस्य संगठित-अपराधस्य च उन्मूलनार्थं विशेषकार्यदलस्य (STF) सङ्घटनस्य महत्त्वपूर्णः निर्णयः कृतः। अस्य नेतृत्वं अतिरिक्तपुलिसमहानिदेशकस्य अथवा पुलिसमहानिरीक्षकस्य पदस्य अधिकारी भविष्यति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकुः उक्तवान् यत् मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगः वैश्विक आह्वानं जातम् यस्य विरुद्धं कठोरपरिहाराः स्वीकर्तुं आवश्यकं सन्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण समस्यायाः निवारणाय कठोरप्रावधानाः प्रवर्तन्ते, यत्र मादकद्रव्यव्यापारे सम्बद्धानां अपराधिनां सम्पत्तिः गृहीता अपि अस्ति। एसटीएफ विशेषप्रशिक्षणेन समर्पितेन कमाण्डोबलेन च सुसज्जितं भविष्यति, यस्मिन् मादकद्रव्यनियन्त्रणब्युरो इत्यनेन सह प्रशिक्षणमपि भविष्यति। एसटीएफ-सङ्घस्य केचन कर्मचारिणः पुलिसविभागात् गृहीताः भविष्यन्ति, शेषाः अन्यबलात् अपि समाविष्टाः भविष्यन्ति। एसटीएफ-इत्यस्य मुख्योद्देश्यं

मादकद्रव्यतस्करिजालस्य बाधां विच्छेदनं च, मादकद्रव्यस्य किङ्गिपन्-संगठित-समूहानां विरुद्धं कार्यविधिः, द्रुत-न्यायिक-प्रोटोकॉल-माध्यमेन गुप्तचर-सङ्घः च सन्ति कार्यदलम् समन्वित-निरीक्षणं करिष्यति, मादकद्रव्यव्यापारेण सह सम्बद्धाः अवैधसम्पत्तयः गृहीतं करिष्यति तथा च मादकद्रव्यसन्निः पुनर्वासं सुनिश्चितं करिष्यति तथा च पुनर्वासकेन्द्रस्थापनं प्राथमिकता दीयते। तदतिरिक्तं मादकद्रव्यसन्निः चिकित्सायाः पुनर्वासकार्यक्रमस्य च उपलब्धतां विस्तारयितुं सर्वकारस्य उद्देश्यम् अस्ति। विद्यालयेषु महाविद्यालयेषु च राज्यव्यापी जागरूकता-अभियानानां माध्यमेन तथा च 'हिम वीर', 'हिम दोस्त' इत्यादीनां उपक्रमानाम् माध्यमेन सामुदायिकसङ्कतिः वर्धिता भविष्यति। शीघ्रं न्यायं सुनिश्चित्य एनडीपीएस (मादकद्रव्याणि मनोरोगयुक्तानि पदार्थानि च) प्रकरणानाम् कृते विशेषन्यायालयाः स्थापयित्वा द्रुतगत्या अन्वेषणं अभियोजनं च केन्द्रीकर्तुं सर्वकारस्य योजना अस्ति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् एसटीएफ एसटीएफपुलिसस्थानानां माध्यमेन स्वतन्त्रतया अथवा रेन्ज, जिला अथवा उपविभागस्तरस्य स्थानीयपुलिसविशेष-एककानां सहकारेण प्रकरणानाम् पञ्जीकरणं अन्वेषणं च करिष्यति तथा च व्यसननिवृत्तिकेन्द्राणां क्रियाकलापानाम् अपि निरीक्षणं करिष्यति येन दुरुपयोगं न भवेत् औषधानि अपि निरीक्ष्यन्ति। सुखविन्दरसिंहसुकुः अवदत् यत् एसटीएफ स्वस्य परिचालनं सुदृढं कर्तुं धर्मशाला, परवाणु, मण्डी च नगरेषु पुलिस अधीक्षकाणां नेतृत्वे कार्यं करिष्यति, येषां मुख्यालयः शिमलानगरे भविष्यति। एतद् कार्यदलम् नियमितरूपेण सर्वकाराय प्रगतिप्रतिवेदनानि प्रस्तौति। एषः व्यापकः दृष्टिकोणः मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगं समाप्तुं सुरक्षितं स्वस्थं च राज्यं निर्मातुं सर्वकारस्य प्रतिबद्धतां प्रतिबिम्बयति।

हिमाचलप्रदेशस्य बहुषु भागेषु रात्रेः आरभ्य षट्दिनानि यावत् वर्षा-हिमपातस्य पूर्वानुमानम्

हिमसंस्कृतवार्ता: शिमला।

हिमाचल प्रदेशस्य विविधभागेषु रात्रेः आरभ्य ऋतुः पुनः परिवर्तनं प्राप्नुयात्। ऋतुविज्ञानकेन्द्रेण राज्यस्य अनेकभागेषु अद्यतः षट् दिनानि यावत् वर्षा-हिमपातस्य पूर्वानुमानम् प्रदत्तम्। पश्चिमीय विक्षोभस्य सक्रियतया ऋतौ एतद् परिवर्तनम् सम्भवम्। राज्यस्य विविधभागेषु शीततरङ्गस्य प्रकोपः अपि सततं वर्तते। राज्यस्य षट् स्थलेषु न्यूनतमं तापमानं न्यूनतमम् अङ्कितम् अस्ति। ताबो इत्यस्मिन् स्थले न्यूनतमं तापमानं १३.२ डिग्री सेल्सियस् पर्यन्तं पतितम्। तदानीं निम्नपर्वतीय-समतलप्रदेशेषु विविधस्थलेषु सघनतुषारे सावधानता अपि अस्ति।

एतेषु जनपदेषु हिमपातस्य पूर्वानुमानम्

ऋतुविज्ञानकेन्द्रेण शिमलायां १६ जनवरीतः २१ जनवरी यावत् मध्य-उच्च-पर्वतीयभागेषु कतिपयस्थलेषु वर्षा-हिमपातस्य पूर्वानुमानम्कृतम्। निम्नपर्वतीय-समतलभागेषु कतिपयस्थलेषु मध्यमवर्षायाः पूर्वानुमानम् प्रदत्तम्। रात्रेःआरभ्यः १७, १८, १९, २० जनवरीषु राज्यस्य मध्योच्च-पर्वतीय-कतिपयभागेषु लघुवर्षा-हिमपातस्य पूर्वानुमानम्। चम्बा, कांगड़ा, किन्नौर, कुल्लू, लाहौल-स्पीति, मण्डी, शिमला जनपदेषु वर्षा-हिमपातस्य पूर्वानुमानम् वर्तते।

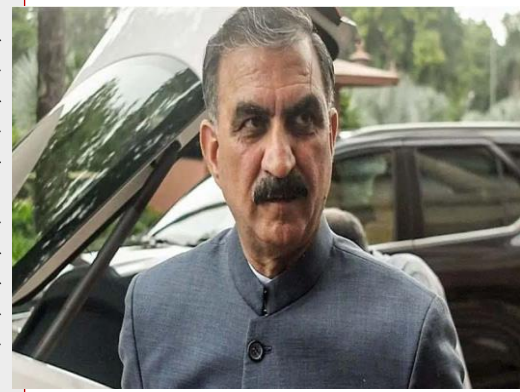
आगामि दिनेषु तापमानस्य पतनं सम्भाव्यम्, सघनतुषारे सावधानता च वर्तते।

आगामिनि २४ होरासु न्यूनतमं अधिकतमं च तापमानयोः विशेषं परिवर्तनं न सम्भाव्यम्। ततः परं ३-४ दिनानाम् अन्तराले राज्यस्य विविधभागेषु अधिकतमं तापमानं ३-५ डिग्री सेल्सियस् तथा न्यूनतमं तापमानं क्रमशः २-४ डिग्री सेल्सियस् पर्यन्तं पतितम्। १५-१९ जनवरी पर्यन्तं निम्नपर्वतीय-समतलप्रदेशेषु विविधस्थलेषु सघनतुषारे सावधानता च अस्ति। १६ जनवरीदिनांके निम्नपर्वतीय-समतल तथा मध्यप्रदेशेषु शीतदिवसस्य अवस्था सम्भाव्यम्।

१६ जनवरीतः २५ जनवरीपर्यन्तं कांगड़ाप्रवासे भविष्यति मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकुः

हिमसंस्कृतवार्ता: - धर्मशाला। हिमाचलप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकुः शिशिरवासस्य भागरूपेण गुरुवासरात् १६ जनवरीतः २५ जनवरीपर्यन्तं काङ्गरामण्डलस्य प्रवासं करिष्यति। अस्मिन् काले सः विभिन्नानां परियोजनानाम् उद्घाटनं, आधारशिलास्थापनं च कृत्वा कोटिमुल्यानां योजनायां समर्पणं करिष्यति। मुख्यमन्त्री धर्मशालानगरस्य परिधिगृहे रात्रौ स्थास्यति। १६ तमे दिनाङ्के मुख्यमन्त्री उदग्रविमानेन शिमला-नगरस्य अनाडेलतः २:२० वादने धर्मशाला-नगरं प्रति प्रस्थास्यति। धर्मशालां प्राप्य मुख्यमन्त्रिणः काङ्ग्रेसकार्यकर्तृभिः भव्यस्वागतं भविष्यति। तदनन्तरं मुख्यमन्त्रिणः समूहः धर्मशालानगरस्य परिधिगृहं प्रति प्रस्थास्यति। तदनन्तरं मुख्यमन्त्री लघुसचिवाले धर्मशालायां सायं ३ वादने सभायां भागं ग्रहीष्यति। १७ जनवरी दिनाङ्के प्रातः ११.१० वादने धर्मशालायां जिलापरिषदभवनस्य सभाभवनस्य च उद्घाटनं भविष्यति तथा च प्रातः ११.३५ वादने पुलिसपत्तौ महिलापुलिसस्थानभवनस्य उद्घाटनं भविष्यति तथा च मध्याह्न १२ वादने स्टेडियमरोडफुडस्ट्रीट-विपण्याः आधारशिला भविष्यति विन्यस्तं भविष्यति तथा च रात्रौ १२.५० वादने मैक्लौडगंज क्षेत्रीयनिरीक्षणकेन्द्रे छात्रावासस्य उद्घाटनं

भविष्यति सः अपर दाढ़ी कंड इत्यत्र सौरसंयंत्रस्य उद्घाटनं करिष्यति १८ जनवरी दिनाङ्के मुख्यमन्त्री उदग्रविमानेन हरिपुरम् इत्यत्र ११.३० वादने अवतरति, तदनन्तरं जरोट उच्चस्तरीयसेतुस्य भूमिपूजनं १२:२५ वादने भविष्यति। अपराह्णे १२.३० वादने सः नगरोटा सूरियां वन्यजीवसूचनाकेन्द्रस्य उद्घाटनं करिष्यति। ज्वालयां सायं १.५० वादने थॉगर राजीवगान्धीदिवस-आवासीय विद्यालयस्य शिलान्यासं करिष्यति तथा अपराह्णे ३ वादने ज्वाली नगरीय- जलापूर्तियोजनायाः उद्घाटनं करिष्यति तथा च अपराह्णे ५ वादने नगरोटासूरियां मलनिकासीयोजनायाः च शिलान्यासं करिष्यति। १९ जनवरी दिनाङ्के मुख्यमन्त्री प्रातः ११.४५ वादने नूरपुर-जिल्ला-न्यायिक-एककस्य उद्घाटनं करिष्यति, २० जनवरी-दिनाङ्के प्रातः ८.१० वादने मनाली-नगरे जनसभां करिष्यति, हडिम्बा-मन्दिरे पूजां करिष्यति अनेकासां योजनायां शिलान्यासं उद्घाटनं च करिष्यति। २५ जनवरी दिनाङ्के पलामपुर कृषिविश्वविद्यालये प्रातः १०.३० वादने तथा प्रातः ११ वादने बैजनाथे हिमाचलप्रदेशस्य पूर्णराज्यत्वादिने राज्यस्तरीयकार्यक्रमे भागं गृहीयात् कार्यक्रमानां समापनानन्तरं मुख्यमन्त्री शिमलानगरं प्रति प्रस्थास्यति।

महेन्द्रगढस्थ हरियाणाकेन्द्रीयविश्वविद्यालयस्य जानकी-अम्मलछात्रावासे जानकी-अम्मलाया: जन्म-जयन्तीकार्यक्रमः

हिमसंस्कृतवार्ता: अजयकुमारआर्यः। महेन्द्रगढस्थ हरियाणाकेन्द्रीयविश्वविद्यालयस्य जानकी-अम्मलछात्रावासे जानकी-अम्मलाया: जन्म-जयन्तीकार्यक्रमः मकर-संक्रान्तिश्च आयोजिते। कार्यक्रमस्य आरम्भः सरस्वतीवन्दनया एवं दीपप्रज्वालनेन अभवत्। तत्पश्चात् कार्यक्रमस्य संयोजिका, डॉ. सुमनराणी स्वागतभाषणं कार्यक्रमस्य रूपरेखां च प्रस्तुतवती। कार्यक्रमस्य मुख्यसंरक्षकः विश्वविद्यालयस्य माननीय-कुलपतिना प्रो. टङ्केश्वरकुमारवर्येण जानकीअम्मलायाः व्यक्तित्वात् प्रेरणां प्राप्य जीवने अग्रे वर्धनस्य कामनया स्व शुभाशीषाः प्रदत्ताः। प्रो. सुनीता श्रीवास्तववर्यया जानकी-अम्मलायाः जीवनशैल्याः प्रशंसनं कुर्वन् वनस्पतिवैज्ञानिकत्वे पद्मश्रीपुरस्कारयात्रायां निजविचारान् प्रस्तुतवति। पुनः कार्यक्रमसंयोजिका डॉ. सुमनराणी आयोजितस्य अस्याद्भूतकार्यक्रमस्य प्रशंसनं कृतवती। कार्यक्रमस्य सह-संरक्षकेन विश्वविद्यालयस्य कुलसचिवेन प्रो. सुनीलकुमारेण स्वोद्बोधने उक्तम् यद् "ईदृशाः सांस्कृतिककार्यक्रमाः छात्राणां कृते

दिग्दर्शनः प्रेरणादायकश्च भवन्ति"। महिलाछात्रावासस्य अधीक्षिका प्रो. पायलचन्देलवर्या उक्तवती यत् "छात्रावासे एतदृशाः कार्यक्रमाः सर्वदा भवेयुः येन छात्राः निजदेश-संस्कृति-धर्मादिविषयेषु विषये सर्वदा जागरूकाः भवेयुः इत्थं विधिसंस्कृतिकसन्ध्यायाः आयोजनेन छात्राणां सर्वाङ्गीणविकासः भवति"। कार्यक्रमस्य समापने संयोजिका एवं जानकीअम्मलायाः छात्रावासप्रमुखा, डॉ. सुमनराणीवर्यया आगतानाम् अतिथीभ्यः, प्रतिभागिभ्यः कार्यक्रमे सहयोगिभ्यः धन्यवादज्ञापनं कृतम्। कार्यक्रमे चतस्रः प्रतियोगिताः- कक्षस्वच्छता, चित्रकला, नृत्यम्, रंगपथचलनम् (Ramp Walk) च समायोजिताः। कार्यक्रमस्य मञ्चसंचालनं शोधार्थिन्यौ प्रियाभारद्वाजः विनिता च कृतवतौ। पुरस्कारवितरणत् परं राष्ट्रगानेन कार्यक्रमस्य समापनमभवत्। अस्मिन् अवसरे प्रो. मनोजकुमारः, प्रो. सविता, प्रो. श्रीरामपाण्डेयः, डॉ. मनीषकुमारः, डॉ. रविपाण्डेयः, डॉ. अकुशविजः, डॉ. रेनु, डॉ. अर्चना, डॉ. मोना शर्मा, डॉ. अरुणकुमारः, डॉ. कृष्णकुमारादयः उपस्थिताः आसन्।

जनवरी 18-19 दिनाङ्कयोः भविता संस्कृतभारती-देहलीप्रान्तस्य प्रान्तसम्मेलनम्

विज्ञानप्रदर्शनी वस्तुप्रदर्शनी पुस्तकप्रदर्शनी मुख्याकर्षणानि

संस्कृतभारती इति संङ्घटनस्य देहलीस्थानां कार्यकर्तृणाम् आवासीयं प्रान्तसम्मेलनम् आगामिदिनेषु अष्टादशदिनवदशदिनाङ्कयोः भविष्यति। अत्र संङ्घटनसम्बद्धाः देहलीप्रान्तस्य समेऽपि कार्यकर्तारः समागमिष्यन्ति। कार्यकर्तृणां महासङ्गमेऽस्मिन् विज्ञानप्रदर्शनीयां संस्कृतभाषयानिबद्धानां वैज्ञानिकानाम् अंशानां प्रदर्शनीयाः आयोजनं वस्तुप्रदर्शनी पुस्तकप्रदर्शनी चैते मुख्याकर्षणभूताः भविष्यन्ति। संङ्घटनस्य कार्यकर्तारः संस्कृतसम्बद्धकार्याणां विषये विशिष्टं विचारमथनं करिष्यन्ति येन भविष्यति काले संस्कृतसम्भाषणस्य महत्कार्यं प्रान्ते वर्धेत। अवधातव्यं यत् संस्कृतभारती संङ्घटनं सम्पूर्णविश्वे संस्कृतसम्भाषणमाध्यमेन कार्यं कुर्वदस्ति। अस्मिन् कोटिशः कार्यकर्तारः अहर्निशं संस्कृतमातुः समाराधने रताः भवन्ति। भारतीयज्ञानविज्ञानपरम्परायाः रिक्थभूतं संस्कृतं जगति सर्वेषां सङ्क्षेपं करोतीति।

न भवेत् केनापि सह अन्यायः, समस्यानां झटिति भवेत् समाधानम् - योगी आदित्यनाथः

जनतादर्शने सार्थकशतं जनानां समस्याः श्रुतवान् मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथः

हिमसंस्कृतवार्ता:- गोरखपुरम्, 16 जनवरीमासः। गोरखपुरस्य प्रवासकाले मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथः बुधवासरे अतीव शैत्यकाले सत्यपि प्रातःकाले गोरखनाथमन्दिरे जनता दर्शने प्राप्तजनैः सह मेलनं कृत्वा तेषां समस्याः श्रुतवान् अपि च झटिति संतुष्टिकरकं समाधानस्य च आश्वासनं दत्तवान्। अस्मिन् समये मुख्यमन्त्री अधिकारिभ्यः निर्देशं दत्तवान् यत् प्रत्येकस्य जनस्य समस्यानां समाधानं सुनिश्चितं कुर्वन्तु, कस्यचित् प्रति अन्यायः न कर्तव्यः।

मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथः बुधवासरे प्रातःकाले गोरखनाथमन्दिरस्य जन्तदर्शनसमये प्रायः 150 जनान् मिलित्वा तेषां समस्याः श्रुतवान्। सर्वेषां प्रार्थनापत्राणि सम्बन्धिताधिकारिभ्यः निर्दिश्य शीघ्रं सन्तोषजनकं च निस्तारणं कर्तुं निर्देशान् दत्त्वा सः

जनान् आश्वासितवान् यत् प्रत्येकस्य पीडितस्य समस्यानां समाधानार्थं सर्वकारः दृढनिश्चयः अस्ति। मन्दिरस्य महन्तः दिग्विजयनाथः स्मृतिभवनस्य सभागारे जनतादर्शनस्य आयोजनम् कृतम्। मुख्यमन्त्री स्वयं अत्र आसन्देषु उपविष्टानां जनानां समीपं गत्वा तान् प्रत्येकं मिलितवान्। मुख्यमन्त्रिणः पुरतः जनसभायां बहवः जनाः चिकित्सायाः आर्थिकसहायतां याचयितुम् आगताः आसन्। मुख्यमन्त्री योगी तस्मै आश्वासनं दत्तवान् यत् तस्य चिकित्सायाः कृते सर्वकारः पूर्णतया साहाय्यं करिष्यति इति। अधिकारिभ्यः तेषां प्रार्थनापत्राणि समर्पयन् मुख्यमन्त्री निर्देशं दत्तवान् यत् चिकित्सासम्बद्धा अनुमानप्रक्रिया शीघ्रमेव सम्पन्नं कृत्वा सर्वकाराय उपलभ्यते। राजस्व- पुलिस-सम्बद्धानां विषयाणां निराकरणं पूर्णपारदर्शितेन निष्पक्षतया च कर्तुं निर्देशं दत्त्वा सः अवदत् यत् कस्यचित् प्रति अन्यायः न कर्तव्यः इति। यदि कश्चित् कस्यचित् भूमिं बलात् कब्जति तर्हि तस्मै विधिपाठः पाठनीयः।

गोरखनाथमन्दिरे मुख्यमन्त्रिणः योगिनः आदित्यनाथस्य बुधवासरे प्रातःकाले कृता दिनचर्या पारम्परिका आसीत्। प्रातःकाले गोरखनाथमन्दिरं गुरुगोरक्षनाथस्य दर्शनं कृत्वा पूजनं कृत्वा स्वगुरुस्वर्गीयमहन्तः अवेद्यनाथस्य समाधिस्थले प्रणामं कृतवान्। तदनन्तरं मन्दिरस्य गोशालां प्राप्य तत्र किञ्चित्कालं व्यतीतवान्। मुख्यमन्त्री योगी गोशालायाः परितः भ्रमणं कृत्वा पशुपालनविषये सूचनाः सङ्गृहीतवान्। बहुगवः लाडयित्वा स्वहस्तेन गुडं भोजयति स्म।

हिमसंस्कृतवार्ताः, डॉ. विवेक शर्मा, जोगिन्द्रनगरम्

* सामान्यज्ञानम् *

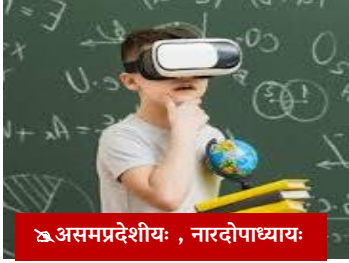
- प्रश्नः 1. दादाजी- कौडदेव- क्रीडाङ्गणम् (पादकन्दुकम्) कुत्र अस्ति?
उत्तरम् : ठाणे (महाराष्ट्र)
प्रश्नः 2. 'आर्यस्तशतम्' इत्यस्य रचयिता कः अस्ति?
उत्तरम् - 'आर्यभट्टः'
प्रश्नः 3. 'यूपाय दारुः' इत्यस्य समस्त पदं किम्?
उत्तरम्- यूपादारुः। (चतुर्थीतत्पुरुषः)
प्रश्नः 4. 'निराहारः' इत्यस्य सन्धि- विच्छेदं कुरुत-
उत्तरम्- 'निः + आहारः'
प्रश्नः 5. भारतस्य "चायोद्यानम्" कस्मिन् राज्ये प्रसिद्धम् अस्ति?
उत्तरम् - असमराज्ये।

"लौकिकन्यायकोशः" "घोटकब्रह्मचारिन्यायः"

घोटक इति अश्वस्य नाम। यावत्पर्यन्तम् अश्वं न पश्यति तावत्पर्यन्तम् अश्वस्य कामविकारो न भवति। अतः सः पूर्णब्रह्मचारी एव भवति। परन्तु अध्यायाः दर्शनेन तस्य विकारो भवति। ब्रह्मचर्यं नश्यति। एवं यस्य कस्यचन ब्रह्मचर्यं स्त्रीदर्शनपर्यन्तमेव भवति चेत् तस्य अस्थिरब्रह्मचर्यस्य कृते अस्य न्यायस्य प्रयोगो भवति।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे/ महाराष्ट्रम्

विज्ञानशिक्षा एवं वैज्ञानिक-मानसिकता

असमप्रदेशीयः, नारदोपाध्यायः

कौतुहलभावस्य उद्रेकं कर्तुं शक्नुयात्। विश्वप्रकृत्या नानाविषयाणां पुङ्गवानुपुङ्गवत्वेन ज्ञानाहरणेन सह विद्यार्थिनो विज्ञानाविष्कारसमूहस्य विषये सम्यक्तया ज्ञानलाभं विधाय विज्ञानस्य उच्चतराध्ययनं कर्तुम् उद्बुद्धा भवितुमर्ह्युः। विज्ञानशिक्षा छात्रान् प्रत्येकं विषये वैज्ञानिकाधारेण अनुसन्धानं कर्तुं प्रेरयति। यतोहि विज्ञानं प्रकृतिविषयकं हि अन्वेषणम्, एवञ्च प्रकृत्या सह मानवजीवनस्य नित्यसम्पर्कं वर्तते; अत एव विज्ञानशिक्षा प्रकृतिसम्बद्धेन नानादिग्दर्शनेन छात्रेभ्यः प्रबोधयति, प्रेरयति च। विज्ञानशिक्षा समाजस्य प्रत्येकं स्तरीयस्य मानवस्य मध्ये विस्तारिता भवेदिति एतत् नितान्तम् आवश्यकमेव। एतस्याः शिक्षायाः अभावकारणतो हि मानवमनसः सङ्कीर्णता इतोऽपि नापगतम्। अतः कुप्रथा, अन्धविश्वासः इत्यादिभिः अधुनापि समाजः आवृतो दृश्यते। विज्ञानशिक्षायाः तीव्रप्रसारेण जनेषु विज्ञानसम्पत्ता मानसिकता आनेतव्या। विज्ञानस्य सदुपयोगेन विश्वविकासः सम्भवति; अतो विज्ञानं मानवजात्याः कृते वरदानस्वरूपम्। परन्तु एतस्य दुरुपयोगो मानवकुलस्य विनाशाय भवति। मारणास्त्राणाम् आविष्कारः तत्प्रयोगश्च केवलं विनाशाय एव; अत एव विज्ञानस्य दुरुपयोगो हि अभिशापभूतः कथ्यते। अतो विज्ञानं सर्वदा लोकहिताय हि मानवैः प्रयोक्तव्यमिति।

विज्ञानम् इत्युक्ते प्रमाणसिद्धं किञ्चन विशेषज्ञानम्। अत्र समस्तविषयो युक्तियुक्तप्रमाणादिषु आधारीभूतः। विज्ञानशिक्षायाः सर्वत्र विकासकारणतो मानवजातिः नानादिक्षु उपकृता दृश्यते, एतस्य अत्याधुनिकावदानेन च विशाला पृथ्वी अपि क्षुद्रग्रामवत् जातास्ति। विज्ञानसम्पत्-मानसिकतायाः अधिकारप्राप्तये विज्ञानशिक्षाया एका विस्तृता भूमिका वर्तते, यच्च निराकर्तुं न शक्यते। विज्ञानशिक्षा विद्यार्थिभ्यः प्राथमिकपर्यायतः आरभ्य प्रकृति-परिवेशादीनां नानाविषयाणां सन्देशान् प्रददाति। मानवस्य विवर्तनस्य समनन्तरं हि विज्ञानं पदे पदे अग्रे सतुं सक्षमं जातमस्ति। विज्ञानगवेषणा, नानाविष्कारसमूहश्च परवर्तिकालाय एकेन अक्षयकीर्तित्वेन अवलोक्यते। विज्ञानशिक्षायाः प्रयोजनीयताविषये पुनर्वक्तव्यं नास्ति; कारणं मानवजीवनयात्रायां विज्ञानस्य अवदानं सर्वविदितमेव। विज्ञानशिक्षा विद्यार्थिनां मनसि एकम् औत्सुक्यस्य एव

राक्षसोत्पत्तिः च तेषाम् इतिहासः

पुराणेषु अनुसारं कश्यपस्य सुरसा नामिकायाः राण्या यातुधानाः (राक्षसाः) जाताः। अन्ये एके कथा अनुसारेण प्रजापितामहः ब्रह्मा समुद्रगतं जलं च प्राणिनां रक्षणाय बहून् प्रकारान् प्राणिनः उत्पादितवान्। तेषु केचन प्राणिनः रक्षणस्य कर्तव्यं स्वीकृतवन्तः, तेन ते राक्षसाः अभवन्। ये च पूजनं (यक्ष्णं) स्वीकृतवन्तः ते यक्षाः अभवन्। जलरक्षणस्य महानं कर्तव्यं पालयितुं एषां जातिः पवित्रा मत्वा अभवत्। समुद्रतटीयक्षेत्रेषु राक्षसजातीयाः जनाः निवसन्ति स्म। राक्षसानां नेतृत्वं 'हेति' च 'प्रहेति' इत्येताभ्यां द्वाभ्यां व्यक्तिभ्यां दत्तम्। एतौ उभौ भ्रातरौ आस्ताम्। एतौ मधु-कैटभयोः दैत्ययोः तुल्यं शक्तिमन्तौ आस्ताम्। प्रहेति धर्मात्मा आसीत्, किन्तु हेति राजपाटं च राजनीतिं च अधिकं रुचिं कुर्वन् आसीत्।

एकदा जनमेजयेन पितुः नागदंशेन मृत्युः प्राप्तेन नागानां विध्वंसाय नागयज्ञः आरब्धः। यज्ञे नागाः भस्मीभूताः। परन्तु देवीमनसाया आस्तिकपुत्रेण यज्ञः अवरूढः, नागानां जीवनं रक्षितम्। अतः देवीमनसा अपि नागमातेत्युपलभ्यते। नागजात्याः प्रमुखाः द्वादश नागाः-

१. अनन्तः
२. कुलिशः
३. वासुकिः
४. शङ्खफलः
५. पद्मः
६. महापद्मः
७. तक्षकः
८. कर्कोटकः
९. शङ्खचूडः
१०. घातकः
११. विषधानः
१२. शेषनागः।

नागजातिः का इति?

नागजातिः - नागजातीयाः पातालवासिनः इत्येव परिगण्यन्ते। पृथिव्यां सप्त पातालानि पुराणेषु वर्णितानि। तानि सप्त पातालानि- अतलम्, वितलम्, सुतलम्, तलातलम्, महातलम्, रसातलम्, च पातालम्। सुतलनामकपाताले कश्यपस्य पत्न्याः कद्रवः सन्तानाः अनेके शिरःयुक्ताः सर्पाः निवसन्ति स्म। तेषां 'क्रोधवश' नामकः एकः समुदायः आसीत्। तत्र कहुकः, तक्षकः, कालियः, च सुषेणः प्रमुखाः नागाः सन्ति। कद्रू या प्रजापतेः दक्षस्य कन्या च कश्यपमुनेः पत्नी, सम्पूर्णनागजात्याः जननी मता। अत एव तां नागमातेत्यपि कथ्यते। शिवस्य पुत्री देवी मनसा अपि नागमाता कथ्यते। मनसादेव्याः विवाहः जरत्कारु इत्याख्येन ऋषिणा सह अभवत्।

नागवंशस्य इतिहासः

अनन्त (शेष), वासुकि, तक्षक, कार्कोटक, पिङ्गलः- एते नागवंशस्य प्रमुखाः आसीत्। महाभारतकाले सम्पूर्णभारतवर्षे नागजातीयाः वितीर्णाः आसीत्। कैलाशपर्वतः आरभ्य नागालण्डं पर्यन्तम् एषां प्रभावः आसीत्। काश्मीरे तेषां प्राचीनं स्थानम्। 'अनन्तनाग' क्षेत्रं तेषां गढ़ः आसीत्। कांगड़ा, कुल्लू, काश्मीरच अन्ये पर्वतीयक्षेत्रेषु नागब्राह्मणाः वर्तन्ते। नागवंशस्य शेषनागः प्रथमः राजा मान्यते। वासुकिः कैलासपर्वतः समीपे राज्यं चकार। तक्षकः तक्षशिलां स्थापयित्वा तक्षककुलं प्रवर्तयामास। एवं नागवंशस्य विस्तृतः इतिहासः पुराणेषु उपलब्धः।

..क्रमशः सुधा साठ्हे मुंबई

sudha_sathaye@yahoo.com

राष्ट्रपतनस्य आरम्भः राष्ट्रसंस्कृतेः पतनेन भवति - डॉ. प्रकाशचन्द्रजागी

हिमसंस्कृतवार्ता: ,डॉ. स्तुतिः गोस्वामी।

उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानस्य निदेशकविनयश्रीवास्तवस्य मार्गदर्शनेन चालितायाः ऑनलाइनप्रशिक्षणपाठ्य-क्रमनिर्माणयोजनायाः अन्तर्गते सरलसंस्कृतभाषाशिक्षणवर्गे प्रेरणा-दायकसत्रारम्भः सरस्वतीवन्दनया छात्रेण अनयेन कृतः। संस्थानगीतिका लवण्यामहोदयया कृता । संस्थानस्य समन्वयिका सुश्री राधाशर्मा आगन्तुकानां अतिथिनां स्वागतं कृत्वा मुख्यवक्तुः परिचयं दत्तवती। सत्रस्य संचालनं प्रशिक्षिका मीनाकुमारी कृतवती। कक्षाणां छात्रेषु विमलदाते-रंजनाभ्यां दूरवाणीसंवादः कृतः, ज्योत्सनाया एकलगीतं, शोभारानीमहोदयया प्रयागराज-महाकुंभविषये भाषणं दत्तं। प्रेरणासत्रस्य अस्य मुख्यवक्त्रा उत्तराखण्डस्य शासकीयमहाविद्यालयस्य संस्कृतविभागस्य सहायकाचार्यः डॉ. प्रकाशचन्द्रजागिना स्वभाषणे उक्तं यत् संस्कृतिः समाप्ता भवति चेत् राष्ट्रस्य समाप्त्यर्थं बहुकालः न भविष्यति। अतः राष्ट्ररक्षणाय अस्माभिः स्वसंस्कृतेः रक्षणं कर्तव्यं अथ च संस्कृतस्य संरक्षणेन एव अस्माकं संस्कृतिः रक्षितुं शक्यते। संस्कृतस्य सुवर्णदिनानि तदा एव आगन्तुं शक्नुवन्ति यदा संस्कृतं सर्वत्र उपलभ्यते। युवानां हृदयेषु राष्ट्रधर्मसंस्कृतेः रक्षणस्य भावः तेषां हृदयेषु वेदान्तस्य घोषणायाः स्थापनायाः चैव जागरितः भवति। तदर्थं संस्कृतस्य अध्ययनं ज्ञानं च

आवश्यकम् । प्रशिक्षणप्रमुखः सुधीष्ठकुमारमिश्रः सर्वेभ्यः प्रशिक्षुभ्यः प्रशिक्षकेभ्यः च अधिकं सक्रियताम् आहूतवान्। संस्कृते प्रति चिन्तनं कथं जागृयितव्यम् इति विषये अपि स्वस्य अनुभवान् अपि प्रस्तुतवान् । संस्थायाः प्रशिक्षिका दीपमाला आगतेभ्यः अतिथिभ्यः धन्यवादं दत्तवती। आर्यनद्विवेदिना शांतिमंत्रः कृतः। अन्ते प्रशिक्षकः ओमदत्तद्विवेदी प्रशिक्षुभ्यः विविधाः सूचनाः प्रदत्तवान् तथा च जनान् निःशुल्कं ऑनलाइन-वार्तालापं ज्ञातुं प्रेरितवान् तथा च प्रशिक्षकाणां माध्यमेन अपि अन्येषां प्रेरणादानाय प्रतिज्ञां कृतवान्। प्राविधिकसहायिका संस्थानस्य प्रशिक्षिका स्तुतिगोस्वामी, सहायिका सहायिका संस्थानस्य प्रशिक्षिका पूजावाजपेयी आसीत्। उत्तरप्रदेश-संस्कृतसंस्थानस्य निदेशकः विनयश्रीवास्तवः, प्रशासनिकधिकारी जगदानन्दझा, डॉ. दिनेशमिश्रः, योजनाप्रमुखः श्रीभगवानसिंहः, प्रशिक्षणप्रमुखः सुधीष्ठमिश्रः, समन्वयिकाः धीरजमैठाणी-दिव्यारंजन-राधाशर्मा, प्रशिक्षकेषु गणेशदत्तद्विवेदी, रजनीशतिवारी, अनिता वर्मा, दीनदयालशुक्लः, महेन्द्रमिश्रः इत्यादयः उपस्थिताः आसन्।

महाकुम्भोत्सवः

आस्थायाः प्रतीकोऽयं वै श्रद्धाभक्तीसमन्वितः। महाकुम्भोत्सवोऽयम् अस्माकम् राष्ट्रगौरवः। समुद्रमन्थनात् प्राप्तम् अमृतं पतितं भूमौ । कुंभस्यायोजनं तत्र वर्षेभ्यो जायते सदा। नद्यां निमज्ज्य पुण्याय एकदा जीवन् जनाः। मोक्षप्राप्तुञ्च गच्छन्ति भक्त्या कुम्भोत्सवे सदा। हरिद्वारे प्रयागे च उज्जयिन् नसिके तथा। द्वादशाब्दान्तरेण वै कुम्भोत्सवस्य मेलनम्। धर्मध्वजोन्नता येन जगति जायते यथा। देशान्तरात् जनास्तत्र नित्यं सम्मिलितास्तथा। भारतसभ्यतायाश्च दर्शनं तत्र जायते। ध्रुवशाश्वतधर्मोऽयं विश्वे विजयते सदा।

हिमसंस्कृतवार्ता:- मानसीदीक्षितः।